

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opintotukilain muuttamisesta ja rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan aikuisten opintotuen rakenteen yhtenäistämistä korkeakouluissa ja muissa koulumuodoissa opiskelevien kesken. Korkeakouluopiskelijoilta on 1 päivästä heinäkuuta 1992 lukien poistettu opintorahan huoltajakorotusta vastaava korotus ja opintolainojen korkotuki. Samalla aikuisopintorahan vähimmäismäärä nousee 1 570 markkaan kuukaudessa. Nyt ehdotetaan myös muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta poistettavaksi opintorahan huoltajakorotusta vastaava korotus ja

luovuttavaksi opintolainojen korkotuesta. Samalla tarkoitus on nostaa aikuisopintorahan vähimmäismäärää 1200 markasta 1 570 markkaan.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi laki rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa. Valtioneuvostolle annettaisiin oikeus tarvittaessa rajoittaa aikuisopintorahan saajamäärää.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja olemaan voimassa vuoden 1993 loppuun.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Opintotukilain (28/72) ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) mukaan valtioneuvoston vahvistamin edellytyksin aikuisopiskelijaksi katsottavalle voidaan myöntää aikuisopintorahaa. Aikuisopintorahakokeilu alkoi vuonna 1987 ja aikuisopintotuki vakinaistettiin vuoden 1991 alusta. Viimeksi mainittu liittyi vuonna 1990 solmittuun tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Ammatillisessa koulutuksessa, lukiossa ja kansanopistossa muu opintotuki määräytyy opintotukilain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan ja korkeakouluissa taas korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan.

Aikuisopintorahan piiriin kuuluvat vähintään kahdeksan viikon mittaiset päätoimiset opinnot lukiossa, kansanopistossa, ammatilli-

sessä oppilaitoksessa tai korkeakoulussa. Tuen saajan tulee olla 30—54 vuotias henkilö, joka ei opintoja edeltävän viiden vuoden aikana ole ollut yli neljä kuukautta päätoimisessa koulutuksessa. Aikuisopintorahaa voidaan myöntää 25—29 vuotiaille, jollei hakija opintoja edeltävän kahdeksan vuoden aikana ole ollut yli neljä kuukautta päätoimisessa koulutuksessa. Aikuisopintorahan määrä on 25 prosenttia opintoja edeltäneestä vakiintuneesta ansiotasosta, kuitenkin vähintään 1 200 markkaa ja enintään 2 800 markkaa kuukaudessa. Aikuisopintoraha on veronalaista tuloa.

Korkeakouluopiskelijoiden aikuisopintotuki muuttuu 1 päivästä heinäkuuta 1992 erillaiseksi kuin ammatillisen koulutuksen, lukion ja kansanopistojen opiskelijoiden vastaava tuki. Korkeakouluopiskelija saa siitä lukien aikuisopintorahana 25 prosenttia opintoja edeltäneestä vakiintuneesta ansiostaan, vähintään kuitenkin 1 570 markkaa ja enintään 2 800 markkaa

kuukaudessa. Aikaisemmin vähimmäismäärä on ollut 1 200 markkaa kuukaudessa. Aikuisopintotukea saava korkeakouluopiskelija saa edelleen opintolainalle valtiontakauksen, mutta ei korkotukea. Korkeakouluissa aikuisopiskelijalle ei myöskään makseta huoltajakorotusta kuten ei muillekaan korkeakouluopiskelijoille.

Lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa ja kansanopistossa aikuisopintorahan määrä on 25 prosenttia opintoja edeltävästä tulotasosta, vähintään kuitenkin 1 200 markkaa ja enintään 2 800 markkaa kuukaudessa. Opintolainan määrä on useimmiten 1 650 markkaa kuukaudessa ja lainalle myönnetään korkotuki. Opiskelijalle myönnetään myöskin huoltajakorotus huollettavalta lapselta, enintään kuitenkin kolmelta. Huoltajakorotuksen määrä on 380 markkaa opiskelukuukaudelta.

Aikuisopintotukea voidaan myöntää omaehtoiseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Tukea myönnetään eräin edellytyksin myös niin sanottuun monimuotokoulutukseen päätoimisten koulutusjaksojen aikana.

Aikuisopintotuen saajamäärä on erityisesti vuosina 1991 ja 1992 noussut jyrkästi. Nyt ehdotettavien muutosten johdosta kysynnän arvioidaan pysyvän ennallaan eli noin 24 000 aikuisopintotuen saajan suuruusluokassa. Saajamääriä saatetaan kuitenkin joutua rajoittamaan määrärahan riittävyyden turvaamiseksi, jollei saajamäärä nyt ehdotettavien muutosten johdosta muuten laske.

Perhepoliittisessa tuessa on omaksuttu periaate, jonka mukaan kunkin tukijärjestelmän tulee keskittyä sille ominaiseen tukitarpeeseen. Näin ollen yhdenmukaisesti korkeakouluopiskelijoiden opintotuen kanssa on perusteltua myös ammatillisen koulutuksen, lukion ja kansanopistojen opiskelijoiden osalta luopua opintotuen yhteydessä aikuisopiskelijoille maksettavasta huoltajakorotuksesta.

Eri opiskelijaryhmien yhdenvertainen kohtelu myös edellyttää, että tuet ovat keskenään mahdollisimman yhtäläisin perustein määräytyviä.

Edellä esitetyistä syistä ehdotetaan, että aikuisopintotuki lukiossa, ammatillisessa ja kansanopistoissa koulutuksessa yhtenäistetään korkeakouluissa opiskelua varten saatavan aikuisopintotuen kanssa siten, että aikuisopintorahan vähimmäismäärä korotetaan 1 200 markasta 1 570 markkaan opiskelukuukaudelta, opintolainojen korkotuesta luovutaan, lainojen

enimmäismäärä nostetaan 1 700 markkaan opiskelukuukaudelta ja opintorahan huoltajakorotuksesta luovutaan.

Tarkoituksena on, että opintotukena myönnettävät etuudet olisivat muissakin oppilaitoksissa opiskelevilla samat kuin korkeakouluopiskelijoilla ja niihin sovellettaisiin samoja säännöksiä. Etuuksia ovat aikuisopintoraha, asumislisä ja opintolaina. Muilta kuin etuuksia koskevalta osalta muissa oppilaitoksissa opiskeleviin sovellettaisiin edelleen opintotukilakia.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi laki rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa, jolla valtioneuvostolle annettaisiin oikeus rajoittaa aikuisopintorahan saajamäärää määrärahojen riittävyyden turvaamiseksi. Rajoittamisen toteuttamisesta on tarvittaessa tarkoitus päättää erikseen annettavalla valtioneuvoston päätöksellä.

Ehdotetut lait olisivat määräaikaaisia.

Opintolainajärjestelmän toimivuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että lainajärjestelmä ei muuttuisi kesken opintovuoden. Näin voitaisiin välttää hakemusten uudelleenkäsittely ja uusien velkakirjojen tekeminen opintovuotta 1992-1993 varten. Tästä syystä lakia ehdotetaan tältä osin sovellettavaksi vasta 1 päivästä heinäkuuta 1993.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen mukaan huoltajakorotus poistuu ammatillisen koulutuksen, lukion ja kansanopistojen aikuisopiskelijoilta. Tämän johdosta arvioidaan menoja säästyvän noin 126 miljoonaa markkaa. Opintolainojen korkotuesta luopumisesta arvioidaan puolestaan säästyvän noin 24 miljoonaa markkaa vuodessa. Menon lisäys opintorahan vähimmäismäärän nostamisesta 1 570 markkaan kuukaudessa arvioidaan 17 miljoonaksi markaksi vuodessa. Vuositason säästövaikutukseksi tulisi yhteensä noin 133 miljoonaa markkaa. Vuonna 1993 kokonaissäästövaikutus olisi noin 109 miljoonaa markkaa, koska korkotuesta ehdotetaan luovuttavaksi vasta 1 päivästä heinäkuuta 1993.

Rajoittamalla aikuisopintotuen saajamäärää 4 000:lla saajalla arvioidaan saavutettavan noin 80 miljoonan markan säästö vuodessa.

Lakiehdotukset ovat osa valtiontalouden säästötoimia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä.

4. Säättämisjärjestys

Lakiehdotukset ovat valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:ssä tarkoitettuja säästölakeja, jotka eivät heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

5. Voimaantulo

Laki opintotukilain muuttamisesta ehdote-

taan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Sitä on tarkoitus soveltaa siihen opintotukeen, jota myönnetään mainitun päivän jälkeen suoritettavia opintoja varten. Opintolainajärjestelmän osalta sitä sovellettaisiin vasta 1 päivästä heinäkuuta 1993.

Laki rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Lakien voimassaoloajaksi ehdotetaan vuosi 1993.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (28/72) 10 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä helmikuuta 1992 annetussa laissa (112/92), sekä
lisätään lakiin uusi 1 b § seuraavasti:

1 b §

Aikuisopiskelijaksi katsottavan opintotukietuuksiin sovelletaan, mitä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa (111/92) säädetään.

10 §

Opintorahan perusosaa ei myönnetä opiskelijalle, joka on oikeutettu lapsilisälain (541/48) mukaiseen lapsilisään tai aikuisopintorahaan. Opintorahan saajakohtaista määrää voidaan

alentaa tai opintoraha kokonaan evätä opintokustannuksiin alentavasti vaikuttavien syiden takia sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Opintolainan osalta lakia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä heinäkuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sen estämättä mitä opintotukilaissa (28/72) ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa (111/92) sekä niiden nojalla säädetään, valtioneuvosto voi rajoittaa aikuisopintorahan saajien määrää.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (28/72) 10 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä helmikuuta 1992 annetussa laissa (112/92), sekä *lisätään* lakiin uusi 1 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 b §

Aikuisopiskelijaksi katsottavan opintotukietuuksiin sovelletaan, mitä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa (111/92) säädetään.

10 §

Opintorahan perusosaa ei myönnetä opiskelijalle, joka on oikeutettu lapsilisälain (541/48) mukaiseen lapsilisään tai aikuisopintorahaan. *Tämän estämättä muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa opiskeleva aikuisopintorahaan oikeutettu voi saada 2 momentissa tarkoitettua opintorahan perusosan korotusta huoltovelvollisuuden perusteella.* Opintorahan saajakohtaista määrää voidaan alentaa tai opintoraha kokonaan evätä opintokustannuksiin alentavasti vaikuttavien syiden takia sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää.

10 §

Opintorahan perusosaa ei myönnetä opiskelijalle, joka on oikeutettu lapsilisälain (541/48) mukaiseen lapsilisään tai aikuisopintorahaan. Opintorahan saajakohtaista määrää voidaan alentaa tai opintoraha kokonaan evätä opintokustannuksiin alentavasti vaikuttavien syiden takia sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Opintolainan osalta lakia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä heinäkuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

